

Sotsiaalkaitseministri määruse „Psühholoogi palga- ja juhendamistoetus kohalikule omavalitsusele ja esmatasandi tervisekeskusele 2024. aastal“ eelnõu seletuskiri

1. Taustinfo

1.1. Sissejuhatus

Määrusega toetatakse kohalikes omavalitsustes ja esmatasandi tervisekeskustes mittekliinilise psühholoogilise abi osutamist. Toetusmeede on jätk aastatel 2021–2023 rakendatud samasisulisel toetusmeetmel¹ ja see rakendub paralleelselt vaimse tervise teenuse toetuse meetmega². 2023. aastal kasutas psühholoogi palga- ja juhendamistoetust 12 kohalikku omavalitsust ja kolm esmatasandi tervisekeskust kogusummas 487 499,16 eurot. 2024. aasta meetme eelarve kavandatav maht on 500 000 eurot.

Võrreldes 2023. aasta toetusmeetme määrusega on 2024. aasta määruses ette nähtud toetuse taotleja omapoolne panus omafinantseeringu näol. Muus osas sisulisi muudatusi tehtud ei ole.

1.2. Eelnõu ettevalmistaja

Toetusmeetme kavandamisel ja kujundamisel konsulteeriti kohalike omavalitsustega (edaspidi KOV), sealhulgas nendega, kes kasutasid sama toetusmeedet 2023. aastal, ja Riigi Tugiteenuste Keskusega (edaspidi RTK).

Määruse ja selle seletuskirja on koostanud Sotsiaalministeeriumi vaimse tervise osakonna kogukonna teenuste koordinaator Kaidy Aljama (kaidy.aljama@sm.ee; tel 59137973) ja Riigi Tugiteenuste Keskuse tööturu ja hoolekande talituse juhataja Ülle Luide (ylle.luide@rtk.ee; tel 663 2015).

Määruse juriidilise ekspertiisi on teinud Sotsiaalministeeriumi õigusosakonna õigusloome- ja isikuandmete kaitse nõunik Lily Mals (lily.mals@sm.ee; tel 626 9199).

Määruse on keeleteimetanud Rahandusministeeriumi ühisosakonna dokumendihaldustalituse keeleteimetaja Virge Tammaru (virge.tammaru@fin.ee).

1.3. Märkused

Määrusega kehtestatakse riigieelarve seaduse § 53¹ lõike 1 alusel uus rakendusakti terviktekst.

Määrus ei ole seotud isikuandmete töötlemisega isikuandmete kaitse üldmääruse tähenduses.

2. Määruse sisu

Paragrahv 1 sätestatakse määruse kohaldamisala. Määrusega kehtestatakse KOV-idele ja esmatasandi tervisekeskustele (edaspidi ETK) psühholoogi palga- ja juhendamistoetuse andmise tingimused ja kord. Tegevusega jätkatakse sellisel kujul viimast aastat, et minna järk-järgult üle jätusuutlikumale lahendusele. Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis aastateks 2023–2027 on järgmine tegevuspõhimõte (punkt 9.2.4): laiendada vaimse tervise nõustamise ja kaasnevate teenuste kättesaadavust. Selle eesmärgi saavutamise üheks ülesandeks on kogukonnatasandi vaimse tervise jätkusuutlik rakendusmudel. 2021. aastal valminud vaimse tervise rohelise raamatu

¹ [Sotsiaalkaitseministri 13. veebruari 2023. a määrus nr 4 „Vaimse tervise teenuse toetus kohalikule omavalitsusele 2023. aastal“](#) ja [sotsiaalkaitseministri 13. veebruari 2023. a määrus nr 5 „Psühholoogi palga- ja juhendamistoetus kohalikule omavalitsusele ja esmatasandi tervisekeskusele 2023. aastal“](#).

ühe ettepaneku kohaselt (ptk 4, ettepanek 11) tuleks tugevdada vaimse tervise teenuseid kogukonna tasandil ja tervishoius erinevate sekkumiste ja meetmetega, et tagada inimestele elukohalähedane, õigeaegne ja kvaliteetne abi.

Eesti rahvastiku vaimse tervise uuringu³ andmed viitavad vaimse tervise probleemide ulatuslikule levikule Eesti rahvastikus. Enesekohaste hinnangute põhjal on depressioonirisk kuni ligi neljandikul ja üldistunud ärevushäire risk kuni igal viiendal täiskasvanul. Venemaa agressioon Ukrainas, kaasnenud energiakriis ja kõrge inflatsioonitase hoiavad üleval inimeste stressitaset ja koormust inimeste vaimsele tervisele. Eelnevast johtuvalt on Eesti elanike vaimse tervise toetamiseks põhjendatud jätkata kohalikul tasandil kodulähedase psühholoogilise abi pakkumisega ka 2024. aastal.

Paragrahv 2 defineeritakse kesksed määrused kasutatavad terminid. Võrreldes 2023. aasta määrusega ei ole muudatusi tehtud.

Paragrahv 3 sätestab toetuse eesmärgi. Toetust antakse eesmärgiga parandada psühholoogilise abi pakkumist, et seeläbi toetada Eesti elanike psühhosotsiaalset heaolu ja vaimset tervist.

Paragrahv 4 sätestab toetusperioodi, milleks on ajavahemik 01.01.2024–31.12.2024 (edaspidi *toetusperiood*), toetatava tegevuse, milleks on vahetu psühholoogilise abi osutamine, ja hüvitatavad kulud, milleks on toetatava tegevusega kaasnevad tööjõukulud. Toetuse andmise periood on seotud 2024. aasta riigieelarvega, mistõttu on toetus seotud üksnes nimetatud kalendriaastal toimuvate tegevustega.

Vastavalt §-s 2 sätestatud definitsioonile on psühholoogiline abi rangelt piiritletud – sellena kvalifitseerub psühholoogias magistrikraadi või sellega võrdsustatud kvalifikatsiooni omava spetsialisti rakendatav inimesele või inimrühmale suunatud professionaalne tegevus, mille eesmärk on leevendada düstressi ning parandada vaimset tervist ja heaolu. Vaimset tervist toetavaid teenuseid vajavad inimesed võivad olla haavatavas olukorras. Selleks, et maandada teenuse osutamise ajal abivajaja vaimse tervise edasise kahjustamise riski, on põhjendatud rakendada ka väljaspool ravisüsteemi rangeid kvalifikatsiooninõudeid.

Kululiigi piiritlemine tööjõukuludega tuleneb meetme iseloomust. Kui paralleelselt rakendatav vaimse tervise teenuse toetus võimaldab KOV-idel osta teenust turul tegutsevailt pakkujailt, võimaldab see meede võtta psühholoogi tööle KOV-i või selle allasutusse ja ETK-sse. Meede on disainitud KOV-ide ja ETK-de väljendatud ootustele vastates. 2020. aastal toimunud KOV-ide küsitluses⁴ väljendas mitu KOV-i valmidust psühholoog ise tööle võtta, kui nad saaksid riigilt tuge töötasu maksmiseks. Samuti on mitu tervisekeskuse juhti rõhutanud vajadust tagada paikkonnas mittekliinilise psühholoogilise abi kättesaadavus.

Paragrahv 5 sätestab taotlusvooru avamise ja sulgemise alused. Taotlusvooru avamise kuupäeva teatab toetuse andja pärast määruse Riigi Teatajas avaldamist. Taotlusvoor on 2024. aastal avatud kuni toetuse eelarveliste vahendite lõppemiseni, kuid kõige kauem 30. novembrini. Taotlusvooru alguskuupäev on seotud käesoleva määruse kavandatud jõustumise ajaga. Nagu eespool selgitatud, on õigus saada toetust tagantjärele kulude eest, mis on tehtud alates 1. jaanuarist 2024. Taotlusvooru sulgemine hiljemalt novembri lõpus võimaldab teha 2024. aasta meetme taotluste hindamised ja arveldused sama kalendriaasta raames. Pikk periood annab taotlejatele arvestatava ajaraami, et kaaluda taotlusvoorus osalemist.

Sotsiaalministeerium teavitab RTK-d taotlusvooru eelarvest hiljemalt järgmisel tööpäeval määruse Riigi Teatajas avaldamisest arvates. RTK avaldab taotlusvooru info enda kodulehel. Toetuseks eraldatud eelarve ammendumise korral suletakse taotlusvoor ning vastav teave avaldatakse RTK kodulehel hiljemalt järgmisel tööpäeval sulgemisotsuse tegemisest arvates.

³ [Eesti rahvastiku vaimse tervise uuringu konsortsium \(2022\). Eesti rahvastiku vaimse tervise uuringu lõpparuanne. Tallinn, Tartu: Tervise Arengu Instituut, Tartu Ülikool.](#)

⁴ <https://www.sm.ee/media/2222/download>.

Kui on vajadus ja võimalus, saab enne tähtpäeva suletud taotlusvooru uuesti avada. Sotsiaalministeerium teavitab täiendavatest vahenditest ja taotlusvoorude avamise võimalikkusest toetuse andjat. Toetuse andja avaldab taotlusvooru avamise teabe veebilehel. 2023. aastal ammendus taotlusvooru eelarve juba kaks kuud pärast toetusmeetmete avamist, mistõttu suleti toetusmeede enne määruses sätestatud tähtpäeva.

Paragrahv 6 sätestab toetuse taotlemise üldise korra. Toetuse taotlemine toimub alates taotlusvooru avamisest kuni selle sulgemiseni. Taotleja esitab 2024. aastal toetuse saamiseks taotluse RTK e-toetuse keskkonna kaudu. RTK e-toetuse keskkond on kasutusel kõikide RTK hallatavate toetusmeetmete puhul. Taotlejal on õigus esitada ühes kalendrikuus üks taotlus, piirang on vajalik RTK töövoos sujuvaks korraldamiseks.

Paragrahv 7 sätestab nõuded taotlejale. Taotlejana kvalifitseeruvad KOV või selle ametiasutus, mis ei ole linnaosavalitsus, ja ETK. Meede on suunatud nimetatutele kui kõige sobivamale tasandile, et pakkuda paikkonnas riiklikult toetatud psühholoogilist abi. Linnaosavalitsused on taotlejate seast välja arvatud KOV-i tasandil tervikliku psühholoogilise abi korralduse soodustamiseks ja välistamiseks, et psühholoogilise abi kättesaadavus sõltuks linnaosa piiridest.

Taotlejal ei tohi taotluse esitamise ajal olla riiklike maksude maksuvõlgasid või need peavad olema ajatatud. Samuti ei tohi taotlejal olla taotluse esitamise ajal täitmata kohustusi RTK ees. Taotlejal on kohustus enne taotluse esitamist veenduda, et tähtajaks täitmata kohustused RTK ees puuduvad ja seda ka taotluse esitamise ajal kinnitada. Sotsiaalministeerium ja RTK kavatsavad kogu taotlusperioodi vältel jagada vastastikku taotlusvooruga seotud infot, sealhulgas nii taotlejate kui ka ülesjäänud või tekkivate kohustuste kohta.

Paragrahv 8 sätestab taotlusele esitatavad nõuded. Taotlus tuleb esitada määruses sätestatud nõuete ja tingimuste kohaselt, määruses sätestatud ajaks ja e-toetuse keskkonna vorminõudeid järgides ning sellele peavad olema lisatud nõutud dokumendid. Taotluse peab digitaalselt allkirjastama esindusõigust omav isik. Toetust tuleb taotleda üksnes määruses sätestatud eesmärkidel ja toetatavatele tegevustele. Kui esindusõiguslik isik tegutseb volituse alusel, peab ta taotluse esitamisel esitama ka volikirja.

Selleks, et toetust saaks üksnes taotleja, kelle juures töötaval psühholoogil on piisav ettevalmistus ja töökogemus, peab taotleja esitama koos taotlusega psühholoogilist abi vahetult osutava psühholoogi CV, mis kajastab tema kutsealast ja hariduslikku ettevalmistust ning töökogemust. Juhendamistoetuse korral tuleb esitada ka juhendaja CV. CV-s nähtav info võimaldab veenduda, kas psühholoogilise abi osutaja kvalifikatsioon vastab seatud nõuetele, ja hinnata, kas juhendava psühholoogi ettevalmistus ületab juhendatava psühholoogi ettevalmistust. Eestis psühholoogilise kõrghariduse omandanud inimeste kvalifikatsiooni vastavust CV-s märgitule saab RTK kontrollida Eesti hariduse infosüsteemi (EHIS) kaudu. Kui kvalifikatsioon on omandatud enne EHIS-e loomist või välisriigis, tuleb koos CV-ga esitada ka haridust tõendava dokumendi koopia ning välisriigis omandatud kvalifikatsiooni puhul Eesti ENIC/NARIC Keskuse poolt välja antud kvalifikatsiooni tõendav dokument.

Paragrahv 9 sätestab toetuse liigid ja toetuse suuruse arvutamise alused. Toetust antakse palgatoetusena ja juhendamistoetusena. Toetuse suuruse arvutamisel lähtutakse taotlusest ja §-s 9 sätestatud tingimustest.

Palgatoetust antakse tegelike tööjõukulude katteks mitte rohkem kui brutotöötasu 1812 eurot alusel arvutatud tööjõukulu kalendrikuus psühholoogi kohta ning vastavalt KOV-i elanike või ETK teenindatavate isikute arvule, võttes aluseks koefitsiendi 1,0 iga 7000 elaniku või ETK nimistusse kuuluva isiku kohta. Nimetatud brutotöötasu on võrdne Eesti keskmise brutokuupalgaga 2023. aasta III kvartalis. Toetuse arvutamise aluseks võetak koefitsiendi väärtus on 1,0 iga 7000 elaniku või ETK nimistusse kuuluva isiku kohta. Koefitsiendi maksimumväärtus on 5,0. Koefitsiendi sidumine elanike arvuga ja ülempiiri kehtestamine on seotud piiratud eelarvega ja kavatsusega anda võimalikult paljudele KOV-idele rahalist abi oma elanikele psühholoogilise abi pakkumisel. Kasutatav toetuse määramise valem tagab teatud piirini toetuse suuruse

proportsionaalsuse elanike arvuga ning maandab samas riski, et suured KOV-id kasutaksid üksinda ära kogu toetusmeetme eelarve.

Määruse kohaselt on näiteks 28 000 elanikuga KOV-il õigus toetusele kogusummas $(28\ 000 / 7000) \times 1812 +$ töjõumaksud ja -maksed ehk 7248 eurot kalendrikuus töötasu katteks, millele lisandub 2330 eurot töjõumaksud ja -maksete katteks. Seevastu 3500 elanikuga KOV-il on õigus toetusele summas $(3500 / 7000) \times 1812$ ehk 906 eurot kalendrikuus töötasu katteks, millele lisandub 306,23 eurot töjõumaksud ja -maksete katteks. Kui psühholoogi juhendatakse, lisandub juhendamistasu. Tegemist oleks maksimaalse toetuse suurusega, kuid kogu toetatava tegevuse kulust 30% peab siiski olema kaetud omafinantseeringust.

Eespool nimetatud koefitsiendi arvutamisel lähtutakse KOV-i puhul KOV-i elanike arvust rahvastikuregistris seisuga 01.01.2024. Tervisekeskuse teenindatavates nimistutes olevate isikute arvu aluseks on veebilehel <https://mveeb.sm.ee/Nimistud/> Terviseameti avaldatud nimistuid kirjeldavad andmed taotluse esitamisele järgneva kalendrikuu esimesel tööpäeval.

Toetuse maksimaalne osakaal abikõlblikest kuludest on kuni 70%, mis ei või ületada määruse § 9 lõigete 2, 5 ja 6 kohast toetuse maksimummäära. Sellele lisandub taotleja poolt kaetav omaosalus vähemalt 30% taotletava toetuse kogusummast.

Juhendamistoetust antakse üksnes tingimusel, et juhendatavaks on psühholoogi palgatoetust saav isik. Toetust makstakse vastavalt juhendaja tegelikele palgakuludele, kuid kõige rohkem brutotöötasult 362,4 eurot arvutatud töjõukulu iga juhendatava kohta kalendrikuus. Nimetatud brutotöötasu moodustab viiendiku Eesti keskmisest brutokuupalgast 2023. aasta III kvartalis.

Toetuse andmise kord ei piira KOV-i õigust maksta psühholoogile ja tema juhendajale töötasu vastavalt kohaliku tööturu olukorrale ja poolte kokkuleppele, töötasu võib olla seatud toetusepiirist nii väiksem kui ka suurem. Kui töjõukulud jäävad seatud ülempiirist madalamaks, ei kata toetus kogu töjõukulu, vaid see jaguneb toetuse ja omafinantseeringu vahel. Kui töjõukulud ületavad nimetatud piirmäära, makstakse toetust üksnes seatud piirmäärade ulatuses.

Paragrahv sätestab ka toetuse suuruse määramise põhimõtted juhuks, kui ühest KOV-ist või ETK-st esitatakse mitu taotlust. Kui samal kalendrikuul esitavad taotluse nii KOV kui ka selle ametiasutus või ühe ETK alla kuuluvad erinevad juriidilised isikud, määratakse toetus esmalt ajaliselt varem saanud taotlusele ning hiljem saanud taotluse toetuse summa arvutamisel lähtub toetuse andja §-s 9 sätestatust, taotluses esitatud andmetest ja KOV-ile juba määratud toetuse suurusest. Ka juhul, kui samast KOV-ist või ETK-st esitatakse järgmistel kalendrikuudel uus taotlus, võetakse lisaks taotlusele ja §-s 9 sätestatud tingimustele toetuse suuruse määramisel aluseks juba varem samast KOV-ist ja ETK-st esitatud taotluste eest määratud toetusi.

Paragrahv 10 reguleerib taotluste menetlemise protsessi. Menetlus koosneb taotluse ja taotleja nõuetele vastavuse kontrollimisest ja taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse tegemisest koos toetuse määramisega taotluse rahuldamise korral. Kalendrikuu jooksul laekunud taotluste rahuldamine otsustatakse hiljemalt selle esitamisele järgneva kalendrikuu viimasel tööpäeval. Seega saavad kõik taotlejad juba taotluse esitamisele järgneva kuu lõpus tagasiside, kas nende taotlus rahuldatakse või mitte. Taotlust, mis esitatakse ajal, kui taotlusvoor ei ole avatud, menetlusse ei võeta ja sellest informeeritakse taotlejat kolme tööpäeva jooksul taotluse esitamisest arvates.

Kui taotluses esineb puudusi, annab toetuse andja taotluse esitajale viis tööpäeva puuduste kõrvaldamiseks. Selline tähtaeg on piisavalt pikk, et enamik taotlejaid suudab puudused likvideerida. Teisalt on see piisavalt lühike, et mitte põhjustada taotluste menetlemise protsessis olulisi viivitusi. Tähtpäevaks puuduste kõrvaldamata jätmise korral võib toetuse andja jätta taotluse läbi vaatamata. Kui taotlus vastab vähemalt osaliselt nõuetele ja selle alusel on võimalik määrata osaline toetus, võetakse see siiski menetlusse ja suunatakse hindamisele. Selline olukord võib tekkida juhul, kui soovitakse palgatoetust kahele psühholoogile, kellest ainult üks vastab kriteeriumitele.

Paragrahv 11 reguleerib toetuse määramist ja maksmist. RTK lähtub toetuse määramisel taotluses sisalduvatest andmetest ja §-s 9 sisalduvatest toetuse suuruse arvutamise alustest. Viimati nimetatutest tulenevalt võidakse taotlus rahuldada täielikult või osaliselt. Kalendrikuul, mil rahuldamisele kuuluvate taotluste kogusumma ületab eelarve jääki, rahuldab toetuse andja esmalt ajaliselt varem esitatud taotluse.

Paragrahvis 11 sätestatakse juhud, mil toetust ei määrata. Toetust ei määrata, kui taotleja ei vasta määruuses sätestatud nõuetele või kui esitatud taotlus on puudustega, mis ei võimalda toetust määrata. Toetust ei määrata ka juhul, kui psühholoogilist abi osutatakse üldhariduskoolis, kutseõppeasutuses või koolieelses lasteasutuses tugispetsialisti tegevusena, ega nende teenuste eest, mida juba rahastatakse riigieelarvest muul viisil. Õppeasutuste juures tavapäraselt tegutsevate koolipsühholoogide ja teiste õppeasutuste tugispetsialistide tööjõukulu kompenseerimine toetusmeetmest ei aita parandada kohalikul tasandil psühholoogilise abi pakkumist ning sellisel juhul ei oleks toetuse maksmine määruse eesmärgiga kooskõlas. Ka ei maksta KOV-ile või ETK-le täiendavat toetust juhul, kui KOV või ETK on juba saanud maksimaalses määras toetust.

Taotluse rahuldamise otsuses märgitakse toetuse summa ja toetuse saaja toetuse kasutamisega seotud kohustused vastavalt määruse §-le 12. Otsuse vastuvõtmisele järgneva kahe tööpäeva jooksul edastab RTK taotlejale otsuse e-keskkonna kaudu. Toetus makstakse taotluses märgitud pangakontole kümne tööpäeva jooksul otsuse vastuvõtmisest arvates.

Paragrahvis 12 sätestatakse toetuse saaja kohustused. Toetuse saaja on kohustatud kasutama toetust taotluse ja taotluse rahuldamise otsuse kohaselt ning teavitama RTK-d, kui asjaolud, mille alusel toetus määrati, muutuvad oluliselt. Toetuse saaja võib toetusperioodil muuta psühholoogilist abi vahetult osutatavat psühholoogi üksnes toetuse andja kirjalikul nõusolekul. See on vajalik tagamaks, et ka uus psühholoogilist abi osutav psühholoog vastaks täielikult tingimustele, mille alusel toetus taotlejale määrati.

KOV ja ETK peavad psühholoogilise abi osutamise alustamisel teavitama vastavalt oma elanikke või nimistusse kuuluvaid isikuid psühholoogilise abi osutamise korraldusest. Asutused on vabad valima ise kanalid, mille kaudu infot sihtrühmadele edastatakse.

Paragrahv 12 sätestab toetuse andja või tema volitatud isiku õiguse kontrollida toetuse taotlemise ja kasutamisega seotud asjaolude paikapidavust. Seetõttu peab toetuse saaja toetuse kasutamise kohta pidama arvestust vastavalt raamatupidamise seadusest tulenevatele nõuetele, pidades seejuures eraldi kuluarvestust toetuse maksmise aluseks olevate tegevuste kohta.

Paragrahv 12 sätestab toetuse saajale kohustuse esitada 20 tööpäeva jooksul toetusperioodi lõppemisest arvates e-toetuse keskkonna kaudu toetuse kasutamise aruanne. Toetuse saaja peab aruandes andma ülevaate psühholoogilise abi kasutamisest, sealhulgas abi kasutanute ja kohtumiste arvust ning kaasnenud tööjõukulust. Kui tegelikud kulud, mille katmiseks toetust taotleti, on välja makstud toetusest väiksemad, peab toetuse saaja toetuse summa ja tegeliku kulu vahe toetuse andjale tagasi maksuma.

Paragrahv 13 sätestab juhud, mille korral tunnistatakse taotluse rahuldamise otsus kehtetuks või toetus nõutakse tagasi. See on asjakohane, kui toetuse saaja või teenuseosutaja on rikkunud teenuseosutamisel isikuandmete kaitse nõudeid, teenust osutatakse ebaprofessionaalselt või kutse-eetika nõudeid rikkudes või teenuse osutamise korraldus ei vasta taotluses märgitule. Toetuse saaja võib ka vabatahtlikult toetusest loobuda. Toetus nõutakse tagasi ka juhul, kui toetuse saaja ei tagasta vabatahtlikult tagasimaksmisele kuuluvat kasutamata jäävat toetust või ilmnevad asjaolud, mille kohaselt taotlust ei oleks rahuldatud. Palgatoetust ei maksta näiteks juhul, kui isik läbib Sotsiaalministeeriumi hangitavat kliinilise psühholoogi või psühholoog-nõustaja kutseastat ja talle on selle õppevormi raames püsiv töötasu Eesti keskmise töötasu ulatuses juba tagatud.

Juhendamistoetust ei maksta või see nõutakse tagasi juhul, kui juhendaja kutsealane ja hariduslik ettevalmistus on halvem juhendatava kutsealasest või hariduslikust ettevalmistusest – psühholoogi

juhendaja pädevus peab juhendatava arengu ja psühholoogilise abi kvaliteedi tagamiseks ületama mõlemas aspektis juhendatavat. Sarnaselt palgatoetusega seotud klausliga ei maksta ka juhendamistoetust juhul, kui juhendaja juhendamistegevust rahastatakse riigieelarvest juba muul viisil. Näiteks ei ole juhendamistoetuse maksmine põhjendatud, kui juhendaja saab sama juhendatava juhendamise eest juba töötasu kliinilise psühholoogi või psühholoog-nõustaja kutseasta raames, mida rahastatakse riigieelarvest Sotsiaalministeeriumi eelarve kaudu.

Paragrahv 14 reguleerib otsuse või toimingu vaidlustamist. Vaidlustamise korral võib taotleja esitada toetuse andjale vaide haldusmenetluse seaduses või kaebuse halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

3. Määruse vastavus Euroopa Liidu õigusele

Määrus on kooskõlas Euroopa Liidu õigusega. Tegemist ei ole vähese tähtsusega abi ega riigiabi andmisega, vaid KOV-ile ja ETK-le delegeeritud haldusülesande toetamisega riigieelarvest, tegemist ei ole ka ettevõtluse ega majandustegevuse toetamisega. Eelnõuga parandatakse psühholoogilise abi kättesaadavust paikkonnas. Meede võimaldab katta edukatest taotlejatest KOV-ide ja ETK-de kulud toetusega ja suurendada KOV-ide ja ETK-de valmidust pakkuda psühholoogilist abi. Meede võimaldab psühholoogilist abi osutavate KOV-ide ja mittekliinilist psühholoogilist abi osutavate ETK-de hulka kordades suurendada.

4. Määruse mõjud

Määruse rakendamise mõjutatav(ad) sihtrühm(ad)

Määruse rakendamisel on potentsiaal mõjutada KOV-e, ETK-sid ja Eesti elanikke. 2023. aastal kasutas psühholoogi palgatoetust 12 KOV-i ja kolm ETK-d. Tõenäoliselt on 2024. aastal toetuse kasutajate suurusjärk sarnane, kuid mõne KOV-i ja ETK võrra suurem. Sel juhul tagatakse meetme toel kodulähedase psühholoogilise abi võimalus ligi 120 000–150 000 elanikule ja ETK-de kaudu täiendavalt 20 000–30 000 inimesele.

Sotsiaalne, sealhulgas demograafiline mõju

Määruse rakendamise keskne eesmärk on toetada Eesti elanike vaimset tervist ning pakkuda abivajajatele psühholoogilist abi veel enne, kui inimene vajaks vaimse tervise häirumise tõttu kliinilist sekkumist.

Määruse rakendumise mõju saab hinnata keskmiseks. Kuigi meetmest saavad otseselt kasu vaid mõneteistkümne KOV-i elanikud, on meetme otsene mõju vahetutele abisaajatele väga suur. Toetusmeetme toel luuakse toetusperioodi ajaks kogukonna tasandil kas peamine või täiendav uks, et siseneda vaimset tervist toetavate teenuste süsteemi. Määruse rakendamise eesmärgiga ei kaasne ebasoovitava mõju riski.

Mõju majandusele ja regionaalarengule

Määruse rakendamine lisab 2024. aastal vaimse tervise teenuste valdkonda 500 000 eurot ning tagab toetusperioodil enam kui kümne töökohta rahastuse. Toetusmeede on disainitud toetuse ülempiiriga – sel moel loob meede enam väärtust madala ja keskmise töötasuga piirkondades ja võib avaldada positiivset mõju töökohtade loomisele peamistest tömbekeskustest kaugemal asuvates KOV-ides. Määruse rakendamise eesmärgiga ei kaasne ebasoovitava mõju riski.

Mõju riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele

Meetme otsene eesmärk on parandada psühholoogilise abi kättesaadavust KOV-ides. Psühholoogi palgatoetus võimaldab pakkuda abi elanikele, kelle vaimse tervise olukord ei vaja veel kliinilist sekkumist, kuid kellel võib ilma õigeaegset abi saamata kujuneda välja vaimse tervise häire. Enne meetme ellukutsumist pakkusid iseseisvalt (nt lahus rehabilitatsioonisüsteemist) mittekohustuslikku psühholoogilist abi vaid mõned KOV-id, nende hulk on meetme toel suurenenud.

Suure tõenäosusega jätkavad KOV-id toetusmeetme toel psühholoogilise abi pakkumisega ka 2024. aastal ning selliste KOV-ide arv kasvab veelgi.

Vähenenud eelarveliste vahendite olukorras tuleb rakendada taotlejatele 30% omaosalust, et saaks jätkata psühholoogi palga- ja juhendamistoetusega enam-vähem samas mahus. Omaosaluse tõttu võib toetust taotlema tulla vähem ETK-sid ja KOV-e.

Määruse rakendumise mõju saab hinnata keskmiseks. Kuigi meetet kasutavate KOV-ide osakaal on väike (10–12 KOV-i), on mõju tõenäoliselt suur neis KOV-ides, kus meede rakendub. Meetme edukas rakendamine võimaldab toetusmeetet järgnevatel aastatel laiendada ja täpsemalt sihtida.

Valdkonnad, mida meede ei mõjuta

Määruse rakendamine ei avalda mõju riigi julgeolekule ja välissuhetele ega elu- ja looduskeskkonnale.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Toetust rahastatakse 2024. aasta riigieelarve seadusega Sotsiaalministeeriumile tervist toetavate valikute programmi vaimse tervise edendamise tegevuseks planeeritud ja eraldatud vahenditest. Toetusmeetme rahastamiseks on kavandatud 500 000 eurot.

RTK administreerimisega seotud kulude katteks võib kasutada kuni 9357 eurot taotlusvooru eelarvest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras. Määruse tingimused võimaldavad taotleda toetust tagasiulatuvalt alates 1. jaanuarist 2024. a tehtud kulude eest.

7. Määruse kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumile ning arvamuse avaldamiseks Riigi Tugiteenuste Keskusele, Eesti Linnade ja Valdade Liidule, Eesti Psühholoogide Liidule ja Eesti Perearstide Seltsile.

Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumil ei olnud määruse kohta kommentaare. Rahandusministeerium, Riigi Tugiteenuste Keskus ja Eesti Linnade ja Valdade Liit edastasid Sotsiaalministeeriumile ettepanekud, mis on koondatud kooskõlastustabelisse. Kommentaarist lähtuvalt täpsustati vajaduse korral määrust või seletuskirja, mõnel juhul anti lisaselgitusi kooskõlastustabelis.